

El Diacrític | | Actualitzat el 26/02/2018 a les 12:53

?Legitimar la misogínia com a expressió artística

«El rap és un espai habitual de denúncia social i d'injustícies, però eliminar l'opressió cap a les dones de les lletres és una assignatura pendent» | «És urgent que ens repensem com a homes, no es tracta que fem petits passos, necessitem esprintar cap als feminismes per evitar causar més dolor i tragèdies»

«*Soy un aspirante a yanqui por eso con mi reguetón tu novia se baja los pantis*», és una rima de l'edició de 2017 de la Batalla de Gallos Final Internacional. Una frase clarament masclista que va aconseguir un fragorós aplaudiment per part de més d'onze mil assistents. Podria quedar-se en l'anècdota si no fos perquè dels 16 enfrontaments que es van produir entre MC's, en tots ells va ser-hi present una rima masclista, homòfoba o que utilitzava la sexualitat per denigrar l'adversari. Ningú va qüestionar res. Els jutges no penalitzen aquestes expressions i el públic va victorejar cada *punchline*. Un crític ensordidor que ens recorda que encara hi ha espais on és legítim explicitar i aplaudir frases com «*me siento en mi casa, que te follen puta, no estamos en la plaza*». Com a detall, els 16 participants eren homes.

Deia Gramsci que tothom és una mica marxista sense saber-ho. Bé, parafrasejant, tots els homes som masclistes, i a vegades, sense adonar-nos-en. No sé quina és la trajectòria dels 16 participants de la Final Internacional, no sé el context de cada un d'ells. Però el que sembla clar és que si a l'hora d'improvisar rimes dius el primer que se t'acut, amb més o menys habilitat, i a cada batalla surten a relluir frases com l'esmentada, podem concloure que hi ha uns rols de gènere i un masclisme interioritzat de manera generalitzada. El més terrorífic és que tant els participants com el públic són gent jove. Segons dades del Baròmetre 2017 de ProyectoScopio, 1

de cada 4 joves d'entre 15 i 29 anys creu que la violència masclista és quelcom normal dins d'una parella, a més, 1 de cada 5 creu que s'exagera quan es parla del tema. No vinc a descobrir res de nou i menys a les dones. Elles ho han patit d'ençà que van néixer, han hagut de sobreviure en una societat que les menysprea en els millors dels casos i les mata en última instància. Aquestes línies no van dirigides a elles, com a home sóc incapaç d'explicar res que no sàpiguen ja. Aquest text és pels homes, pels companys de feina, pels amics, pels que ens creuem al bar i al local de torn. Per a tots ells, perquè tots els tios som iguals. Ens han creat a partir d'un mateix motlle i hem interioritzat uns comportaments comuns. Perquè inspirem i exhalem masclisme. Des de joves acceptem i normalitzem la violència cap a les dones a partir de diferents inputs. Els productes culturals, i la música en concret, són només un vèrtex d'aquest políedre d'opressió.

Arran de les batalles de galls vaig recordar una entrevista recent feta al grup de rap Tribade, on l'artista Sombra Alor sentenciava sobre la cançó *Retales*, de Charly Efe amb Suite Soprano: «Em sembla directament violència de gènere». L'afirmació és colpidora però davant de frases com «*hasta que suba mi autoestima alguna zorra*», pocs retrets se li poden fer. He de reconèixer que tinc algunes maquetes de Charly Efe que he escoltat diverses vegades. Crec que té talent. Suposo que és com llegir a Bukowski, saps que a vegades diu coses perverses però segueix llegint. Perquè sóc un tio i resulta molt còmode perdonar el masclisme quan no t'afecta directament. De fet, no conec a cap home a qui no li hagi observat comportaments masclistes en algun moment, jo inclòs.

Quants cops hauré passat per alt una frase masclista en una cançó? Moltes. Fent una cerca ràpida i superficial podem trobar innumerables cançons on hi ha un component masclista que socialment no qüestionem. Posem alguns exemples per il·lustrar-ho. JandJ, en la cançó *OUH!*, recita: «*Problemas con alguna puta que enterré en mi subconsciente o en el parque de enfrente y no creo que nadie la encuentre*». Lechowksi durant la seva obra *Quarcissus* relata: «Y cuando vuelve me pregunta qué hago allí. ¡Como si esa nunca hubiese sido mi morada! La miro a los ojos y le digo que la amo y es como un insulto que esculpe el desprecio en su mirada. ¡El silencio se hace grito y desagraviamos en sexo violento y ahí quisiera estrangularla y eyacular dentro!». C.Tangana a *Espabilao* conta: «*Amor y plata, empezamos a hablar, si eres puta, sólo pienso en dar*». Quién se apunta de Duo Kie conté frases com: «*¿Que hay algo sucio en mi mirada? Lo sé. Lo hay en tu forma de bailar y me tengo que joder, nena*». Natos y Waor canten a *Hija de Puta*: «*Encontré respuesta, me cambiaste la pregunta. Sé de pesar placa, de pisar puta*». Romo, que col·labora en la cançó *Labios Tatuados* de Costa, diu: «*Lo que cae por tu cara es mi chorretón, esos ojos de guarra piden bofetón*».

Només a la plataforma de Youtube, aquestes cançons tenen entre dues-centes mil i sis milions de reproduccions. Podríem pensar que el missatge és minoritari o sectorial, però pesos pesants del rap amb ressò internacional no es diferencien gens d'aquesta tendència. Sempre hi ha hagut aquest tipus de lletres. Kool G Rap explica a *Hey Mister Mister* com pega a una dona al mig del carrer: «*Last week I beat my bitch up in the street for lyin to me*». Snoop Dogg, a la cançó *Bitches ain't shit*, diu: «*Bitches ain't shit but hoes and tricks. Lick on these nuts and suck the dick, gets the fuck out after you're done*». En el tema *Monster Kanye West* entona les frases: «*Have you ever had sex with a pharaoh? Put the pussy in a sarcophagus. Now she claiming that I bruised her esophagus. Head of the class and she just won a swallowship*». Eminem narra a la cançó *'97 Bonnie & Clyde* com es desfà dels cadàvers de la seva exparella, el seu nou company i el fill d'aquest: «*Mama said she wants to show how far she can float and don't worry about that little boo-boo on her throat*».

Tampoc hauríem d'oblidar aquelles lletres que perpetuen el mite de l'amor romàntic, que sota una màscara d'idealisme construeixen els graons que porten cap a relacions potencialment perilloses. Frases com la de Rayden a *Mariposas*, «*del futuro no sé qué será pero será a tu lado, yo seré algo tuyo y tu mi eternidad*» o de Soriano a la cançó *Tú*, amb Piezas, "*soy un don nadie pero nadie va a quererte más que yo. Quiero ser tu única necesidad y el no poder me devuelva a la realidad y me deprimó si anoche no se me arrimó*" reforcen una construcció de les relacions on

l'amor és sinònim de mots com patiment o possessió. La toxicitat d'interioritzar aquest missatge impedeix que siguem capaços de separar el desig incomplet del drama. A vegades, simplement, està bé estimar sense esperar res. Potser, el fet d'inocular-nos el mite de l'amor romàntic de manera continuada impedeix que siguem capaços de plantejar-nos relacions sexe-afectives sense traumes, dolor, control ni possessió. Deia en una entrevista Brigitte Vasallo que: «La major part de maltractaments no ens ho semblen perquè estan amagats sota formes d'amor romàntic». És possible continuar buscant exemples en les cançons, però n'hi ha tants que la llista seria llarguíssima. Com a detall, totes les frases han estat escrites per homes.

Cert és que no tot el rap té aquests continguts, però a causa de la quantitat de cançons amb aquest component de masclisme es pot assegurar que està bastant generalitzat. Hem disfressat la misogínia com a expressió artística, la reproduïm, la normalitzem i la perpetuem. Perquè tenim privilegis pel fet de ser tios i o bé no ens n'adonem perquè no sentim les cadenes o ens és igual escopir i trepitjar les dones. El rap és un espai habitual de denúncia social i d'injustícies, però eliminar l'opressió cap a les dones de les lletres és una assignatura pendent. Deia Virginie Despentes que «els homes denunciaven amb virulència les injustícies socials o racials, però es mostren indulgents i comprensius quan es tracta de violència masclista... S'ha de ser idiota, o fastigosament deshonest, per pensar que una forma d'opressió és insuportable i jutjar que l'altra està plena de poesia».

En ple segle XXI, escriure cançons de rap et pot portar davant d'un jutge acusat d'injúries a la Corona o enaltiment del terrorisme, però al mateix temps està normalitzada l'apologia a la violència contra les dones. No estic dient que per cantar aquestes lletres els artistes hagin d'anar a presó, però és revelador que unes coses siguin perseguides per la justícia i unes altres estiguin acceptades socialment. En aquesta línia, la periodista Natza Farré escrivia que «qui fa cançons pot fer el que li doni la gana». Però afegia que «aquest tipus de cançons reforcen el masclisme que ja està impregnat a la nostra societat» i «la invasió d'aquesta cultura perversa ha anat traspasant totes les pells fins a ficar-se dintre de les nostres pròpies creences». Així mateix, també és significatiu que la majoria d'artistes de rap homes guardin silenci i complicitat amb els rapers que plasmen de masclisme els seus temes. Bé, potser no sorprèn, el corporativisme masculí està bastant estès, tots ho hem fet, tots som culpables. És urgent que ens repensem com a homes, no es tracta que fem petits passos, necessitem esprintar cap als feminismes per evitar causar més dolor i tragèdies. Això no va de creixement personal, es tracta que deixem d'oprimir a la meitat de la població.

No és només el rap i no és només ara. Tots els gèneres musicals, durant dècades, han estat impregnats d'aversion vers les dones. El punk, el rock, el metal, el pop, etc. Cap està exempt. Sembla una tendència generalitzada, el panorama musical està plagat de masclisme i violència contra les dones. Els productes culturals ens impregnen i ens conformen des de petits. La música que cantem o ballem ens fa interioritzar rols i comportaments. La periodista Irantzu Varela ho resumia així: «Una societat en la qual els seus productes culturals legitimen el masclisme i la violència contra les dones és una societat masclista i que legitima la violència contra les dones». No és estrany, doncs, que des dels feminismes es demani «metralleta». El que sorprèn és que tinguin la paciència per demanar-ho metafòricament i no de forma literal. No són només cançons, són una representació del que som com a societat. Els artistes anteriorment mencionats tenen una responsabilitat en els missatges que imprimeixen a la seva obra, per molt temps que passi des de la seva creació, però nosaltres com a consumidors també tenim responsabilitats. Si una obra artística és masclista, no la consumeixis. Sabem que la cultura és un camp de batalla ideològic, per tant, presentem guerra. Si pretenem que la cultura sigui un mitjà de penetració a les capes del teixit social, i ho és, comencem a repensar la cultura des d'una perspectiva feminista (i antiracista, anticlassista, antifeixista i anticapitalista). La sociòloga Maria Jesús Izquierdo explicava que «el reconeixement del nostre malestar en el món va acompanyat de resistència a reconèixer que els fets, fins i tot aquells que no ens agraden, tenen lloc amb la nostra participació. La realitat, la fem nosaltres en nomenar-la i a través de les nostres pràctiques de la vida».

També existeixen esquerdes en l'hegemonia patriarcal, grups que han aconseguit sobresortir essent dones i portant un discurs a contracorrent. En el rap, sempre quedarà l'eco de les lletres de Gata Cattana i continuen dominant micròfons artistes com Rebeca Lane, Anita Tijoux o grups com Ira i, les ja mencionades Tribade que posen l'accent en l'empoderament de les dones. Però l'èxit d'aquest tipus de discurs té un preu, ho escrivia Júlia Serrasolsas, cantant de Ginestà i d'Akelarre, parlant sobre l'impacte de les seves cançons: «Molts homes, dia rere dia ens deixaven missatges anònims humiliants i amenaçadors... Comentaris en els quals explicaven de quina manera ens voldrien matar, violar, ens intentaven localitzar, feien muntatges fotogràfics, entre altres coses». Una marabunta d'homes reaccionant per mantenir els seus privilegis. Que fràgils i miserables som si davant d'una dona empoderada la nostra reacció és intentar treure-li poder i subjugar-la. Tanmateix, Serrasolsas també assenyalava la poca presència femenina en els escenaris de la majoria de festivals i concerts. Segons les informacions recollides en l'Anuari de la Música 2017, analitzant diferents festivals, «d'un total de 663 artistes programats, la presència de veus femenines es limita sols a l'11% i que les bandes mixtes (d'almenys una dona) són el 15%». Així mateix, l'Anuari de la Música afegeix que el públic assistent a aquests festivals és femení en un 49%. Sembla evident que hi ha una desigualtat de gènere a l'hora de seleccionar quins grups tindran presència en els cartells.

L'escenari és desolador i el pessimisme fàcil de propagar-se. Només espero que l'avís que llançava Bittah, durant l'entrevista a Tribade, sigui cert: «Tirarem *beef* a tots els *maxis*, que es vagin preparant». Amb el nou material de Tribade, tinc la sensació que em passarà el mateix que el primer cop que vaig llegir a Despentes o a Brigitte Vasallo, m'incomodarà i el sentiment de culpa durarà temps, però la sacsejada serà positiva.